

Pohorje.

Spisal † Janez Koprivnik, šolski svetnik. (Dalje.)

Kako je nastalo Šentlovrensko ali Črno Jezero na Planinki, nam pripoveduje ljudska pripovedka to-le¹.

Prelep je bil grad imovite vdove Jere Hudovolne na Planinki. Obdane od temnih gozdov s stoletnimi drevesi, so se razširjale daleč okrog prijetne livade z rodovitnimi njivami, senožeti in pašniki; tik hrama pa je bil krasen vrt, v njem je cvetelo obilo planinskih cvetlic, v radost in veselje zale hčerke, prelepe Rozalke.

Ne daleč od tod je stala ubožna hišica. V njej je prebivalo troje ljudi, mati s svojima otrokoma, Ivanom in Milico. V mladostnih letih so se otroci radi shajali ter se med sabo igrali, dasi premožna Jera Hudovolna ni rada gledala svoje hčere v družbi siromaških ljudi.

Hitro minejo vesela otroška leta. Ivan vzraste v zalega in krepkega mladeniča, Rozalka in Milica pa v krasni devojki.

Kar počí glas, da ljuti Turek zopet pleni, ropa in požiga po deželi. Tudi Ivan zapusti svojo domačijo, branit ljubo domovino. Težko se je poslovil od matere in sestre, ki ju je sami zapustil, še težja mu je bila ločitev od Rozalke; šele zdaj se je zavedel, kako globoko ljubi zorno devojko.

V boju s krvoločnim sovragom se je Ivan pred vsemi odlikoval. Ko pa roparskega Turka srečno premagajo in ga nazaj v Turčijo poženo, povrne se Ivan v svoj domači kraj. Pač premišljuje med potom, kaj mu počne mati, kaj sestra, in kako bodeta veseli, ga zopet videti. Teži pa mu srce misel na Rozalko; saj ne vé, ali mu boše tudi še sedaj tako prijazna in ljubeznjiva, kakor mu je bilo popred. V te misli utopljen, dospé ob bregu šumeče Radolne na vrh Planinke. Izmed dveh potov je eden širok in oglajen, vijoč se v prijazni senci košatega drevoreda proti sosedi Jeri Hudovolni, drugi je ozek, s travo porasel, držeč proti hišici ljube mu matere. Nehote krene Ivan proti lepemu stanu Jere Hudovolne.

Že je blizu, kar zasliši Jero, kako se huduje nad možem, sedečim na kameniti klopi pred hišo. Ivan stopi za drevo in posluša, kaj se godi. Tujec na klopi je bil mož širokih pleč in sklenjenega telesa, v zeleni obleki; na kratkem vratu je nosil debelo glavo in na njej klobuk s širokimi krajci, izpod katerih so gledali zeleni lasje. Razmršena brada podavala mu je toliko groznejši pogled.

¹ Po »Popotniku« l. 1883 (Fr. Praprotnik.)

Lepo prosi tujec belega kruha, ki ga ima Jera na krožniku v kose razrezanega. »Kaj, takim beračem bi jaz podarila kruha? Rajši vidim, da ga pojedjo žabe!« reče Jera Hudovolna srdito ter zapodi krožnik od sebe, da se kosci daleč okrog razleté. »Tam v bližini je čudežen studenec, jaz ga sovražim kakor mlako povodnega moža spodaj pri izviru Meslinje. Tja idi, tam se okrepcčaj.« »Bogato vam poplačam to dobroto«, reče tujec, ki ni bil nihče drug nego — povodni mož, ter izgine za oglom.

Na pragu pa se prikaže brhka, kakor jelka vitka hčerka ponosne Jere Hudovolne. »Mati, zakaj se vendar hudujete nad ubogim tujcem?« reče Rozalka. »Zakaj? Zato, ker je siromak in pri nas nima kaj iskati«, zavrne z osornim glasom mati. Žalostno pobesi Rozalka svoje živo oko ter se obrne v stran od svoje trdosrčne matere.

Ko pa ljubko glavico zopet povzdigne, poskoči od veselja, zapazivši prijatelja otroških let, ki se je zdaj približal. Takoj mu hiti naproti ter radostna vzklikne: »Ivan, moj Ivan, zopet tu!« — Vsa zelena od jeze pa pogleduje mati svojega otroka, a še huje Ivana, ki ga je takoj spoznala. »Danes so menda vsi berači na potovanju; jedva eden odide, že drugi pride!« reče ter prime Rozalko za roko in jo pelje v hram. Prcti Ivanu se še enkrat zaničljivo obrne, mu zagrozi, da bo naščuvala vse pse nanj, ako takoj ne odide in se še kdaj predrzne, približati se hramu. Z napol grozečim glasom prosi Ivan, da se naj nikar ne huduje nad hčerko Rozalko. »Da, hudovati se moram«, pravi srdita Jera Hudovolna, »pa še bolj nad ženskama tam v koči, ki mi dolga ne moreta plačati.« »Pri takih trdosrčnežih prositi? Ne!« vzklikne Ivan ter krene ob potu proti domu.

Stori nekoliko korakov, kar stopi ob njega povodni mož. Ivana obide zona, pospeši korake, pa zelenec mu je vedno za petami. »Kaj hočeš od mene?« ga končno ogovori Ivan. »Nisi videti, kakor da bi imel kaj dati!« se zakrohoče pošast; ako pa hočeš kaj zaslužiti, pridi v dan Matere Božje z voli k jezeru pri izviru Meslinje; imam za te vožnjo, ki bo vam vsem beračem pomagala.« Ivan misli še več vprašati, pa že je zapazil, da je sam.

Ubožna hišica, kjer mu prebiva mati, je stala tik pod vrhom mrzle planine. Odkar jo je zapustil, postala je revščina v njej še večja.

Ko Ivan stopi v hišo, najde mater pri postelji na smrt bolne ljube sestre Milice. Mati se niti ne ozré; še le, ko Ivan stoji že pri njej, ga pogleda in spozna. Za trenotek se ji razjasni obraz; a koj jo polijejo solze in bridko potožijo svoje križe in težave, češ, vsega je kriva bogata Jera Hudovolna, katera jo brez usmiljenja preganja, ki je tudi Milico zagovorila, da sedaj umira.

Ivan pa, ki je doma namesto počitka in okrepila našel nesrečo in skrb, nevarno zbolí.

Le dvakrat se mu je zdelo, da mu je huda bolezen malo odjenjala, ko ga je skrivaj obiskala Rozalka. Pri tretjem obisku pa je ubožni družini nanzanila vest, da ji hoče njena mati prodati zadnje vole s hleva, ako se ji dolg ne poplača takoj.

Prišel je dan rojstva Matere Božje. Ivan je bil nekoliko okreval. »Napravi se, Ivan, in ženi vole doli k oskrbniku, da dobiš nekaj srebrnikov, s katerimi poplačava dolg«, veli mati še bolehnemu sinu.

Ivan se odpravi z voli na pot proti dolini. Med potom pa od slabosti obleži ter zaspi pod široko hojo. Ko se prebudi, se je že dan proti večeru nagnil. Ivan vstane, in glej čuda: popred potrt in bolehen, se počuti zdaj

zdravejšega nego kdaj. Prišedši do jezera, milo pogleduje zadnjo imovino svoje matere, ki jo mora oddati, da poplača dolg bogati pa okrutni Jeri Hudovolni.

V hipu pa stoji pred njim povodni mož, kakor da bi prišel iz jezera. »Prav tako! Ostal si mož beseda!« se oglasi zelenec. »Popelješ mi moj kotel na planino, lahko delo, pa dobro plačilo«. Ker nimaš voza, naredim ga sam: dve bruni po dolgem, dve povprek, na nje pritrdim kotel, ti vprezi svoje do kosti sestradane vole, beseduje hudobec. Ivan trepetaje uboga, pa teža je tolika, da se voli niti ne ganejo z mesta. Debelo se zakrohoče zelenec, rekoč: »Vodi le vole; tiščal bodem sam«.

In res! Polagoma se pomiče čudni voz navkreber. Kadar hudobec potisne, pomakne se voz dalje; če odjenja, se ne gane z mesta. Med tem pa zakrije črna noč visoko planino. Od dateč se sliši rahlo bobnjenje groma in bliski švigajo na zahodu.

Hudobec čimdalje bolj poriva voz in vole proti vrhu, tako da Ivan komaj dohaja. »Le hitro, le hitro«, kriči zelenec nad Ivanom, ki že omaguje, »skoraj sva na vrhu«. Ivan zbere svoje moči ter prime vola za rog; a rog se mu kakor steklo odkrši. »Vtakni rog v žep!« zakriči mu zelenec, »in vodi dalje!« Ivan prime vola za drugi rog, pa tudi ta mu ostane v roki. »Shrani tudi tega«, veli hudobec, »in hitro naprej!« — »Tako! sedaj sva na vrhu, idi domov, pa ne ozri se! Roge položi doma na mizo pod ,bridko martro!«

Strašen vihar zabuči. Mogočno drevje se šibi, poka in lomí. Grom pretresa zemljo, tresk udarja za treskom, blisk za bliskom razsvetljava črno noč. Ploha se uliva za ploho. Bilo je, kakor da bi se bližal sodnji dan.

Nalik obstreljeni zveri beži Ivan preplašen domov, skoraj nezaveden, kje je bil, kaj je slišal in videl. V hišici pa je mati v goreči molitvi Boga prosila, da odjenja od svoje jeze. Ko si Ivan nekoliko oddahne, pogleda skozi okno, in o j strah in groza! — daleč okrog se leskečejo v svetlem žaru vrhovi mogočnega Pohorja: prelepi stan ponosne in premožne Jere Hudovolne je ves v plamenu. Pogorel je do tal.

Polnoč je bila minila. Kar se zasliši zunaj nenavaden ropot in v hišo stopijo hlapci, z Jero in njeno hčerko Rozalko, vsi napol mrtvi od strahu in napa. Jeri pa se še ni uklonila ošabnost. Zaničljivo se ozre po koči ter prosi zavetja oholo le za to noč; Rozalka pa se nezavedna zgrudi Ivanu v naročje. V tem hipu se prikaže pri oknu ostudna pošast, povodni mož, in zaslišijo se besede: »Le žabam belega kruha podari, berače pa k studentu čudežnemu odpravi«. Jera posluša besede, ostrmi in se bliža vratom. Zdi se, kakor bi jo neka tajna sila vlekla iz sobe. Počasi prestopi prag in izgine v črni noči.

Vse so drugi dan preiskali; zastonj! Odsesel jo je povodni mož.

Izginilo je pa tudi njeno lepo bivališče na Planinki in na njega mestu je stopilo Črno Jezero s tolikimi zatoki, kolikor je nje stanovanje oken imelo. Koder je popred rastle košato sadno drevje, tam rastejo sedaj prtilikavci; koder so cvetele duhteče rožice in prepevale vesele ptice, tam regljajo sedaj žabe v smradljivi vodi.

Ivanova mati pa je tožila, da je izgubila vole, tem hujše, ker bo treba skrbeti tudi za Rozalko. Ko pa hoče volovske roge, ki so še ležali pod »bridko martro«, vreči iz hiše, se vsuje iz njih kup starih svetlih zlatov. Vsa družina sedaj zapusti mrzlo planino in si v toplejši dolini kupi lepo posest. Ivan in Rozalka sta si dala roke v večno zvezo in sta živela srečna in zadovoljna.

Črno Jezero na Planinki pa se še vedno blišči proti nebu. Mrzlo in samotno je; v njem ne plava ne riba, pri njem ne poje ptica; le pritlikavo borovičje se plazi krog njega.

V jezeru prebiva povodni mož. Prikupiš se mu, ako mu podariš kos belega kruha, gorje pa, ako mu porednež s kamenjem vodo kali in razburja. Takoj jame v jezeru pokati in iz temne vode se začnejo vzdigovati sivi oblaki; povodni mož pošlje, maščuje se, piš in strelo, povodenj in točo.

Omeniti bi še bilo nekaj ribnikov. Večji izmed teh so: postrvni ribnik kneza Windischgrätza na Visoki Planjavi (1171 m) blizo izvirka Lobnice, o katerem smo že govorili; v dolini ob Pohorskem znožju pa ribniki v Radvanju, Bindnavi, Slivnici, Pragerskem, Cigovnici ob Ložnici in v Dobrovni Vasi v Spodnjem Grušovju, župnija Prihova. V vseh obznožnih ribnikih se redijo največ karpji, redko vmes ščuke.

Geologična sestava.

Pohorje in Kozjak sta bila izprva gorska celota in sta po notranji kameneni sestavi še danes. Ta gorska celota se je po vrhu od srednje Ložnice in Bistrice do zgornje Rekarščice nad sv. Danielom razklala; deloma razklala (na vzhodu), deloma pogreznila (na zapadu) se je tam, kjer teče Drava; sama pogreznila pa se je v črti Fala-Vuzenica. V severno ponikvo, oziroma razkol, je potekla Drava, v pogrezino Fala-Vuzenica je stopilo morje, v razpoklino po vrhu pa so privrele od spodaj iz globočine žareče zemeljske raztaline (žarje), se tukaj ohladile ter strdile. Dale so pohorski zrnjak ali granit. Pri teh silovitih dogodkih so se starejše zemeljske plasti vzdignile ali pa nagubale in zveržile, ali naposled vzdignile in nagubale.

Presek gorske celote Pohorje-Kozjak o črti Lučanje-Zveče (pod. na prilogi!) posnet po učenem in slovitem Slovanu Dioniziju Šturu nam v glavnih potezah kaže in pojasnjuje, kako so se pri omenjenih dogodkih postavile zemeljske plasti in kako še leže dandanes.

Pogrezina v črti Fala-Vuzenica je razdelila in še deli Pohorje v veliki južni in primeroma majhni severni del. Severni del je, kakor Kozjak, sestavljen iz škrilavcev, južnemu je pa jedro granit in okoli granitnega jedra so postavljene plasti škrilavcev, ki jedro obdajajo, a ne povsod in vseskozi tako pravilno, kakor kaže naša podoba.¹

(Dalje prih.)

¹ Geologi novejšje dobe, n. pr. Dölter, prištevajo manjši severni del Pohorja zaradi petrografične sorodnosti Kozjaku, tako da bi bila na zahodu severna meja Pohorja črta Fala-Vuzenica-Spodnji Dravograd.

Iz Zillertalskih Alp.

Spisal Janko Mlakar.

(Dalje.)

4. Izgubljeni profesor.

Po deževni noči je nastopilo prav tako mokro jutro. Videl sem takoj, da bova prisiljena en dan počivati. Lojze je še spal in je hitel nadomestiti, kar je bil zvečer zamudil; jaz sem pa šel gledat na vreme. Oblaki so viseli jako nizko in deževalo je še vedno prav izdatno. Gore in tudi vse stranske doline so bile skrbno zadelane. To pa gorečih turistov ni prav nič motilo. Odpravljali so se na vse strani, eni proti prevalu, eni po dolini navzdol proti Mairhofenu. Kmalu sem ostal sam v obednici.

Lojze se je prigugal doli iz spalnice šele čez dobro poldruugo uro. Pomoli mi ključ pod nos ter pravi: »Poglej, ključ od Olpererske kočice! Sedaj sem jaz gospodar; če ne boš lepo priden, te ne pustim noter!«

»Kaj, ključ od Olpererske kočice?« začudim se jaz; »kje si ga dobil?«

»Kje neki? S prijaznostjo dobi človek vse. Ko bi se tudi jaz tako držal, kakor se držiš ti, bi morala prenočiti pod kapom. Hörhager, posestnik te kočice, ki pa zasluži ime hotel, je gospodar Olpererske kočice, ki ni oskrbovana. Ko sem včeraj v kuhinji omenil, da greva na Olperer, ponudili so mi takoj ključ, dasi ga ne dajo hribolazcem, ki hodijo brez vodnika. Jaz sem ga takoj vzel, ker sem mislil, da odideva na vse zgodaj na Olperer. Pri tem pasjem vremenu seveda ne moreva na to misliti; sicer je pa tudi že prepozno. Zato ti predlagam to-le: najprej se malo okrepčajva; potem odrineva v kočico, jutri pa na vrh.«

Meni je bil ta načrt prav všeč, še bolj pa ključ; kajti nisem še navajen, visoko v gorah pod kapom ležati, in bal sem se, da se mi kurja očesa prehlade.

Ko se je krog devete ure skoraj zvedrilo, odrineva po lepem cemprinovem gozdu proti koči (2385 m). Imela sva samo dve uri daleč. Strma steza se vije ob vodopadih Riepenskega potoka. Njihovo bučanje se je slišalo jako blizu, toda videti jih ni bilo nikjer; tako je bilo megleno. Lojze je prav resno trdil, da mu megla obtežuje hojo, ker jo mora sproti rezati. Komaj sva razločila, kdaj sva stopila iz gozda na Ruzzersko planino. Ker stoji nad to planino kočica, sva

pričakovala vsak hip, da butiva vanjo. Megla naju je pa tako motila, da sva se ustavila ob ogromni skali in iskala vrat v njo, misleč, da je — koč. Ker vrat nisva našla, morala sva naprej. Koča pa res ni bila daleč. Kajti kmalu zagledava zopet veliko senco v megli; in zdaj so se našla tudi vrata.

Stavba je še precej obširna in obsega samo en prostor. V poletnem času je z vsem dobro založena. Našla sva konzerve, različnih pijač, drva, petrolej, sploh vsega, česar potrebujejo tudi razvajeni turisti. Kar porabiš, zapišeš v računsko knjigo, denar pa vržeš v nalašč za to pripravljeno puščico.

Lojze se je takoj spravil k štedilniku, mene je pa nagnal, da sem mu cepil drva. Sukal se je dostojanstveno, kakor nadkuhar v hotelu »Bristol« na Dunaju. Priznati pa moram, da sva izborno obedovala. Opoldne sva imela riž na grahovki, jezik z aspikom in prekajeno svinjino s kruhom; zvečer pa grah na rižovki, aspik z jezikom in kruh s prekajeno svinjino, nazadnje pa še čaj. Tudi v kuharski umetnosti sem čez dan toliko napredoval, da mi je zvečer Lojze milostnim potom dovolil kuriti in posodo pomivati.

Sploh pa nama je čas kaj hitro minul. Najprej sva se spravila nad zemljevide in začela študirati pot; kajti slutila sva, da naju čaka drugo jutro resno delo. Priznati moram namreč, da je Olperer najtežavnejša tura, kar sem jih naredil brez vodnika. Celega pol stoletja je srečno odbijal vse napade od sebe. Prvi se ga je lotil starosta Avstrijskih hribolazcev, Solnograški duhovnik Thurwieser, in sicer okrog leta 1820. Ostalo pa je samo pri poskusu, ker so se mu vodniki izneverili, češ, da sploh ni mogoče gori. Ko so delali krog l. 1855. deželni kataster, so naročili kmetu Hannesu, naj postavi na vrh Olpererja triangulacijo. Cela karavana mož je vlekla tisti drog gori. Prišli so pa samo do Schneegupfla. Ravno tako daleč je prodr l. 1866. Anton Ruthner.

Sedaj se je pa začel zanimati za stvar Hochfeilerski zmagovalec Grohmann. Prišel je še isto jesen poizvedovat. Tudi ta je spoznal, da se more vrhu do živega edino-le s Schneegupfla. Takoj naslednje poletje je vzel s seboj dva vodnika in prilezli so srečno na vrh. Na naslednji obisk je čakal Olperer celih devet let. Šele l. 1876. ga je »pohodil« neki Löwl, seveda z vodniki. Šel je po isti poti, kakor hodijo še dandanes od koč. Kakor se vidi iz njegovega popisa, sta jim delala največje preglavice takozvani »kamin« in »stolp«, t. j. dva metra visoka peč na vrhu grebena. Pozneje so te težave nekoliko olajšali z žicami in s klini. Ravno takrat (l. 1881.) je zgradila Pražka

sekcija tudi kočo, ki je bila v tistih časih velikega pomena, ko še ni stala v dolini Dominikova koč. Toda vkljub klinom in žicam je Olperer še vedno trd oreh, zlasti če so skale na grebenu z ledom prevlečene in zametene, kakor sva jih našla midva.

Iz globokega študija naju naenkrat prebudi glasno govorjenje, in takoj nato stopi v kočo četvorica turistov z enim vodnikom. Bili so namenjeni čez Riepensko škrbino (3092 m) v Weryjevo koč (2533 m) in so se prišli mimogrede malo pogret. Eden izmed njih, klicali so ga za profesorja, se je takoj spravil za mizo ter je izpraznil nanjo svoj nahrbtnik. Imel je v njem samo kamenje in rastline. Nato je hitel na vso moč lepiti majhne lističe na posamezne kamene in rože, ob enem si je pa zapisaval njih imena in najdišča v precejšnjo knjigo, ki jo je bil izvlekel iz nahrbtnikovega žepa. Za vse drugo se ni prav nič zmenil. Niti čaja ni utegnil popiti, ki so ga mu bili tovariši ponudili, tako da se je moral naposled vodnik ž njim posiliti.

Kmalu nato je vsa družba odšla, in tudi profesor je urno zmetal vso svojo ropotijo v nahrbtnik in odhitel za tovariši. Vodnik nama je pri odhodu še voščil lepo vreme in — srečo. Pomen teh besedi sva isto popoldne malo slutila, umela pa šele drugi dan.

Dobro uro pozneje zapustiva tudi midva koč. Treba je bilo namreč pregledati pot vsaj do prvih snežišč. Stezo sva sledila samo še par minut nad koč; potem je pa popolnoma izginila v zvalinah. Sedaj je zavil Lojze bolj na desno iskat sledi, jaz sem pa šel kar naravnost. Megla je bila še gostejša kakor dopoldne. Zato sva si od časa do časa klicala, da nisva prišla predaleč narazen.

Oddaljil sem se bil že precej od koč, ko pridem do male planice. Ko jo natančneje preiskujem, zapazim v mehkih tleh obilne sledove cepinov. Takoj spoznam, da sem zadel na pravo pot. Te sledi so namreč pustili turisti, ki so šli čez Riepensko škrbino. Vedel sem pa dobro, da se pot na Olperer šele blizu snežišč odcepi od one na škrbino. Pazljivo grem naprej in kmalu zapazim tuintam na bolvanih posamezne kamene, ki jih je položila človeška roka na vzvišen prostor. Čim višje sem prišel, tem razločnejša in gostejša so bila ta znamenja.

Sedaj začnem klicati tovariša, a kako se začudim, ko se mi oglasita kar dva. Na ponovno klicanje priplava iz megle od ene strani Lojze, od druge pa — profesor. Revež je zaostal, ko je nabiral kamenje, ki se ga tu seveda ne manjka, in se je izgubil v megli. Mož znanosti in vede se nama je smilil, zato sva ga sklenila

spremiti do Riepenskega ledenika. Vedela sva namreč dobro, da ga bodo tovariši tam pogrešili. Da nismo z iskanjem pota preveč mudili, sem šel jaz hitro naprej ter s klici tuintam opozarjal tovariša, katere smeri naj se držita. Tako sem hodil kake pol ure, kar se mi odzove globok glas pred menoj. Bil je vodnik, ki je prišel iskat izgubljeno ovčico. Možu se je odvalil velik kamen od srca, ko sem mu povedal, da sva jo midva našla.

»Veste, gospod«, tožil mi je, »s takimi turisti je velik križ. Že s tistimi imam sitnost, ki nabirajo samo rastline. Vsako še tako lačno kravo spravim preje s planine kakor takega zeliščarja. Edino to je dobro, da potem miruje, ko pridemo na kamenita tla. Ta-le profesor je pa volk na skale. Najraje bi celo goro zbasal v nahrbtnik in odnesel s seboj. Mislil sem, da gre za nami; ko pa pridemo do ledenika in ga hočem natvezti, ga ni nikjer. Lahko si mislite, kako sem se ustrašil. Zakaj v taki megli bi bil prav lahko kam zašel in se ponesrečil.«

Nato smo se poslovili, in vodnik je odvedel najdeno ovčico nazaj k čredi. Ker se je pa bal, da bi zopet kje ne zaostala, gnal jo je kar pred seboj.

(Dalje prih.)

S čolnom iz Črnomlja v Gradac.

Spisal dr. Fr. O-n.

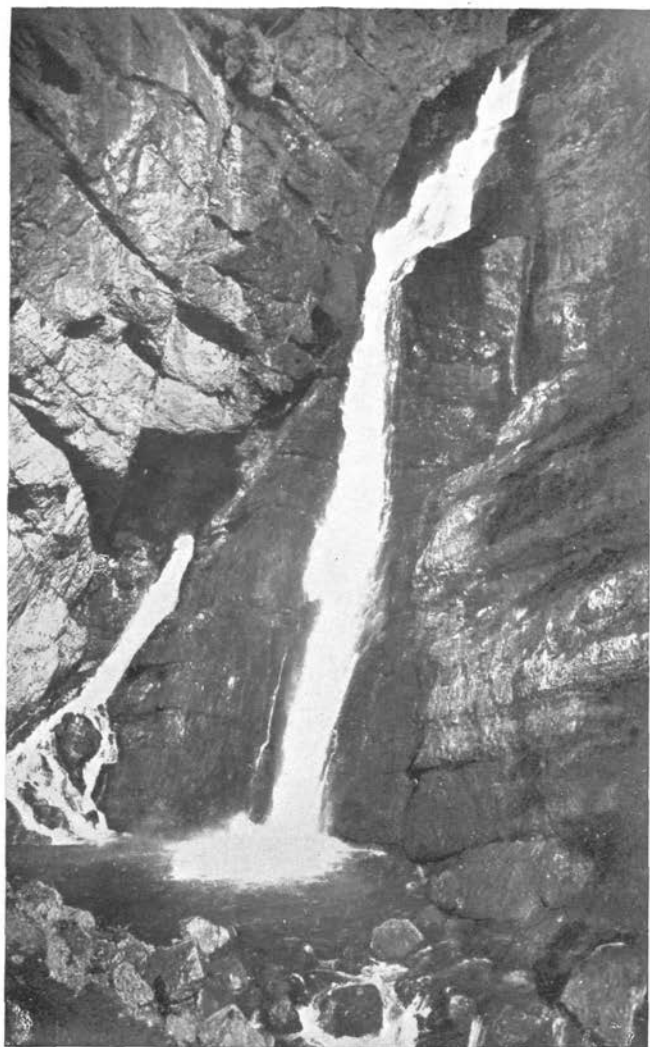
Bil sem v Novem Mestu, ko mi prinese nekega lepega popoldne g. šef dekret, da sem prestavljen v Črnomelj.

Pobral sem, četudi nerad, šila in kopita, pa hajdi na daljno pot!

Ko pridem vrh Gorjancev, se mi je nudil prekrasen razgled na Belo Krajino, ki je do takrat še nisem bil videl, in preko nje v sosednjo Hrvaško.

Cela Bela Krajina leži pred teboj globoko doli v dolini, ki jo obroblyajo krog in krog srednje visoke gore. Največ vidiš gozda, vmes zelene senožeti in obdelana polja. Bele vasi in cerkvice se skrivajo pod obronki, vendar zapaziš tudi s prostim očesom lahko tam ob hrvaški meji cerkveci v Bojancih in na Žezlju pri Vinici. Z Gorjancev se razloči tudi svitli pas mejne reke Kulpe.

Mesto Črnomelj obtekata dva velika potoka: Doblička in Lahinja. Prva se izliva že pri Črnomlju v Lahinjo, ta pa v Kulpo blizo Metlike.

Savica.

Fotogr. † prof. dr. Cerk.

V Črnomlju sva začela s tovarišem P. gojiti veslarski šport. Ko sva bila že trenirana, sva sklenila napraviti večjo turo in sva se pripravila za pot iz Črnomlja v Gradac. Čoln sva zamazala, vzela potrebno orodje: sekirico, vrv itd. in seveda tovarišev vademecum — puško. Živeža nisva imela s seboj nič razen nekaj konjaka.

Napravljena bolj po indijansko, sva začela spuščati čoln črez jez pri Flekovem nlinu v Črnomlju. — Čoln, še sedaj se moram smejeti, kadar se zmislim tistega predpotopnega korita! In kaka pot ga je čakala, kakih 13 km doli in ravno toliko nazaj! Pa jo je preстал.

Ko sva spravila čoln črez jez, sva si lepo vse pripravila, in najini vesli sta se zarezali v Lahinjine valove, da se je gotovo zmajala steklena palača povodnega moža.

Bilo je ravno Binkoštno soboto popoldne.

In sedaj je šlo po Lahinji navzdol z naglico, da nama je kmalu izginil Črnomelj izpred oči. — Pričel se je najzanimivejši del vožnje. Na obeh straneh ves čas zeleni gozd; zdaj je segal tik do vode, zdaj je zopet puščal prostor za prijazno trato, loko, ki so jo božali Lahinjini valčki.

In ta zrak v gozdu in na vodi!

Tu pa tam se je struga zožila, da je komaj smuknil najin čoln skozi, ali pa nama je zastrlo vožnjo črez vodo viseče vejevje, da sva si morala napraviti pot s sekiro.

Na najini poti naju je malo zadržal jez pri Žagarjih, kakih 35 do 40 minut pod Črnomljem. Toda spretna veslača, sva si hitro pomagala črezenj. Med vožnjo sva se parkrat okopala in potem zopet čila veslala dalje.

Po štirih urah prijetnega veslanja sva se približala cilju — Gradcu. Ne vem, ali so bili bolj Grki veseli, ki jih je vodil po bitki pri »Kunaksi« Ksenofon, ko so zagledali morje, ali midva, ko sva zagledala suho zemljo — pristanišče. Nisva bila trudna, pač pa potrebna okrepčila, kajti spotoma sva zaužila le par kozarčkov konjaka.

Pritrdivši čoln na Lahinjinem bregu, sva pobrala vso svojo ropotijo, zadela vesli na rame in jo mahnila proti Mazellejevi gostilni.

Ko naju je zagledala Mazellejeva gospa, v tisti indijanski obleki in z vso ropotijo na sebi, bi se bila naju skoro ustrašila. — Zvečer sva šla kmalu spat, kajti drugi dan naju je čakala dolga pot nazaj.

Smeje se nama je rekla gospa pred odhodom: »No, vidva pač ne prideta tako (po vodi) danes v Črnomelj!« Tako malo je cenila najino podjetnost in spretnost.

Odhajajočima so nama mahali ljudje v pozdrav.

Najini vesli pa sta se zasadili v Lahinjine levke, da je bil skoro za nama prijazni Gradac. Vožnja navzgor je bila že malo težja, čeravno ima Lahinja jako majhen padec. Vendar nama to ni dosti storilo. Krepko je šlo naprej.

Sredi pota, v Pavičičih, sva se zopet kopala in po kopeli odpočila eno uro v hladni senci. Tu se je nama nekaj primerilo, kar moram omeniti. Ko tako leživa, P. iz pipe puhajoč, puška zraven naju, pride mimo Kühnlov gozdni čuvaj Novak. Začne naju po strani gledati in izpraševati, kaj tukaj delava. »Vidva morda ribe lovita pa divjačino streljata. Saj je tu čoln in puška«. — Midva pa se narediva neumna in se le smejeva na vsa vprašanja.

Kaj ti zdaj naredi možiček! Mrmraje naju zapusti pa gre gor v vas. Ne mine 10 minut, pa je zopet tu in kak! Ob pasu mu visi lovska torbica, čez prsi medena ploščica z napisom: »Javna straža«, na rami puška.

»No, zdaj bo pa vojska«, sem si mislil, ko sem ga zagledal.

In res, prerekanje se je začelo iznova. P. je čuvaja vlekel, jaz pa sem ostal nevtralen in sem se le smejal.

Ko je postala bitka bolj resna, sem začel na oba tabora pomirjevalno vplivati, dokler se nismo zmenili. No, sklenilo se je premirje in pomenkovali smo se, kakor da bi bili stari znanci. Kdo pa sva, tega očki nisva hotela povedati.

Prizor za bogove je bil, ko je ta očka potem enkrat prišel po opravkih k meni v pisarno — take začudene obraze je rezal.

Po enournem odmoru sva zopet rezala Lahinjo.

»Barčica po morju plava,
drevesa se priklanjajo».

»Oj le naprej, oj le naprej,
dokler je še vetra kej«. —

No vetra ni bilo, pač pa nama je dalo vetra spravljjanje čolna čez mlinski jez pri Žagarjih. Doli je bilo šlo hitro, toda gori!! Črez jez bi svoje težke barke ne bila spravila. Naredila sva tedaj tako: S sekirico, ki sva jo imela s seboj, sva si usekala »valarje« in jih položila ob mlinu. Preden sva zdaj pritirala čoln iz vode na te »valarje« in potem po njih na drugo stran v vodo, to nama je dalo vetra! Ob vročem dnevu nama je lil znoj s čela, kakor da bi naju kdo polival. Črez pol ure je bilo delo dokončano!

O ti ljubi kozarček hudega konjaka, kako si nama takrat po tistem delu dišal. Ko sva se še skopala, sva začela, poživljena, zopet veslati.

Bližala sva se Črnomlju. V zavesti, da je vožnje konec in pa tudi, ker sva že veslala sedmo uro, sva začutila trudnost. Toda samozavestno sva preplula zadnji del Lahinje in zmagoslavno pritrčila čoln pred Flekovim mlinom po sedemurni učinkoviti vožnji.

V stolpu je ravno 7 odbilo, ko sva jo mahnila, obložena z vso prtljago — da so naju ljudje kar pogledavali — v pristan za želoдец.

Slovstvo.

Zemljevid slov. zemlje, ki ga izda Slov. Matica, še letos ne bo mogel iziti, ampak šele prihodnje leto, ker bo trajalo mnogo časa, preden se ne iztrebijo iz nje neštevilni nedostatki v nomenklaturi i. dr. Zemljevid bo, kakor je že sedaj videti, res nekaj krasnega, delo, da ga bo veselje pogledati.

Zdi se mi pa, da je vendarle še nekaj, kar bi utegnilo — ako se to pravočasno ne prepreči — kaj neljubo zbadati v oči gledalce zemljevida, posebno slov. turiste, namreč: enotno imenovanje planinskih koč strogo različnih narodnih posesti, ista označba za domačo ko za tujo posest.

Tako n. pr. bi se imele glasiti po sklepu večine odbora M. Sl. planinske postojanke: Triglavski Dom, Dežmanova koča, Vodnikova koča, Marije Terezije koča, Aljažev Dom, Baumbachova koča, Vossova koča itd. itd.

Začudeno premotriva človek in si izprašuje vest, kje tiči oni tehtni vzrok, po katerem se ne bi smela glasiti ona kritična planinska zavetišča po svojem uradnem imenu dotične posesti. Zakaj »Dežmanova koča«? Čemu ne Deschmannhaus? Zakaj »Vossova koča« in ne Vossshütte? itd. Čemu to slepilo, ta pesek v naše oči na račun one »enotnosti« v pisavi — ali kaj li? — Menim, da bi bilo »pri naši planinski zavednosti in gorečnosti« in dokler naše ljudstvo ne bo imelo tujih streh tako dobro v evidenci kakor tujci ali nasprotniki naše — veliko umestnejše, koristnejše in potrebnejše navesti ona kritična imena jasno in razločno, da se na prvi pogled razvidi, čigava je posest: torej Vodnikova Koča, Deschmannhaus, Ricovero di Nivea in slično. Sicer pa: *audiat et altera pars!*

Rudolf Badiura.

Naše slike.

I. V tekstu 3. števike:

1. **Ribniško Jezero** na Malem Črnem Vrhju (str. 49).

2. **Veliko Jezero** na Planinki (str. 50). — To nista jezera, kakor si jih predstavlja planinec: s kristalno čisto, prozorno vodo, z blestečo kamenito okolico — ne: oni sta le dela močvirij, imata temno vodo, nizek breg — pravzaprav brez trdnega roba — a baš taka jezera se zlagajo s celotnim značajem Pohorja, tega temnozelenega, gozdnatega sveta, s svojim hladom, tiho zamišljenostjo, z brezkončnimi črtami. Pod Triglavom, pod Grintavcem vris-kamo, na Pohorju se zamislimo . . .

3 in 4. **Od Rinke na Skuto:** dva obrisa. (Str. 57). Poznamo že drzne ture g. Kunaverja; a noben opis ne govori tako razločno kakor slika, narejena na licu mesta. Ta dva obrisa kažeta, kaj premore človeška spretnost in hladnokrvnost. — Dobro bi bilo, ko bi naši veleturisti, posnemajoč g. Kunaverja, opasne svoje premagance ovekovečali v slikah. Naj so v izvirniku tudi tehnično nespretno, nič ne de; nedostatki v tem pogledu se dajo odpraviti, preden se zasuče tiskarski stroj.

5. **Pirnatova Koča na Javorniku** (str. 60, prim. str. 61), v višini 1200 m, spada med manjše naše kočje, a je važna postojanka v Idrijskem pogorju. Priporočljiva je za izletnike iz Idrije, iz Vipave in iz Logatca, dosegljiva od vseh strani in približno 4 urah. Zraven kočje je Medvedova gostilna; četrť ure od kočje oddaljen in nekoliko višji (1242 m) je Medvedov Vrh (na naši sliki na desni strani).

II. Na prilogi 4. številke:

1. **Savica.** Širnemu svetu je znana »hči kraljeva« tihega Bohinjskega Kota, naša bajna Savica. Izvirajoča izpod mogočnega, navpično odsekanega gorskega grebena, bobni v veličastnem slapu po začrneli skalni steni v globok temnozelen tolmun, obrobljen s kršnim skalovjem; osupla vsled visokega padca se za trenotek umiri in odpočije v temni kotlini, potem pa si pribori prehod navzdol po globokem skalnem predoru — pravem kanjonu — in drvi navzdol po tesneh in ob gozdovih in livadah do gladkega Bohinjskega Jezera, ki ga doseže tik našega novega planinskega doma — Zlatoroga.

Skoro da ni lepše planinske slike v naših gorah, nego slap Savice in njen tok do izliva v jezero. Pravi vtis dobimo od te krajine seveda le v naravi sami. Nobena slika ne more podati živih, presunljivih boj, ki jih v tem raji opazuje naše oko.

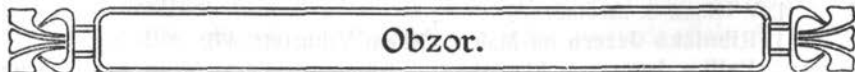
Zato pa naj ima današnja slika pok. prof. Cerka ta pomen, da nas čimpreje zvabi k čarobnemu Bohinjskemu Jezeru.

2. **Pogled s Stola v Zelenico.** Ni ga pestrejšega pogleda v Karavankah, nego z mogočnega Stola (2236 m) proti vzhodu v globoko kotanjo Zelenice, koder je prehod od šumeče Završnice proti sv. Ani pod Ljubeljem.

Dolino pokrivajo širni gozdovi in mični planinski pašniki. Na obeh straneh pa kipe kvišku raztrgani vrhovi Zelenice (Vrtače, 2180 m) ter Begunjščice (2063 m), v zgornjem delu obsuti s širinimi plazovi.

Sklep tega gorskega kota tvori sedlo nad sv. Ano in Ljubeljem, koder vodi znana cesta čez Karavanke. V ozadju se pa razprostirajo ostri grebeni dolge Košute (2135 m). Dalje v ozadju se še vidijo Grintavci, že napol zakriti v meglo.

T. + T.

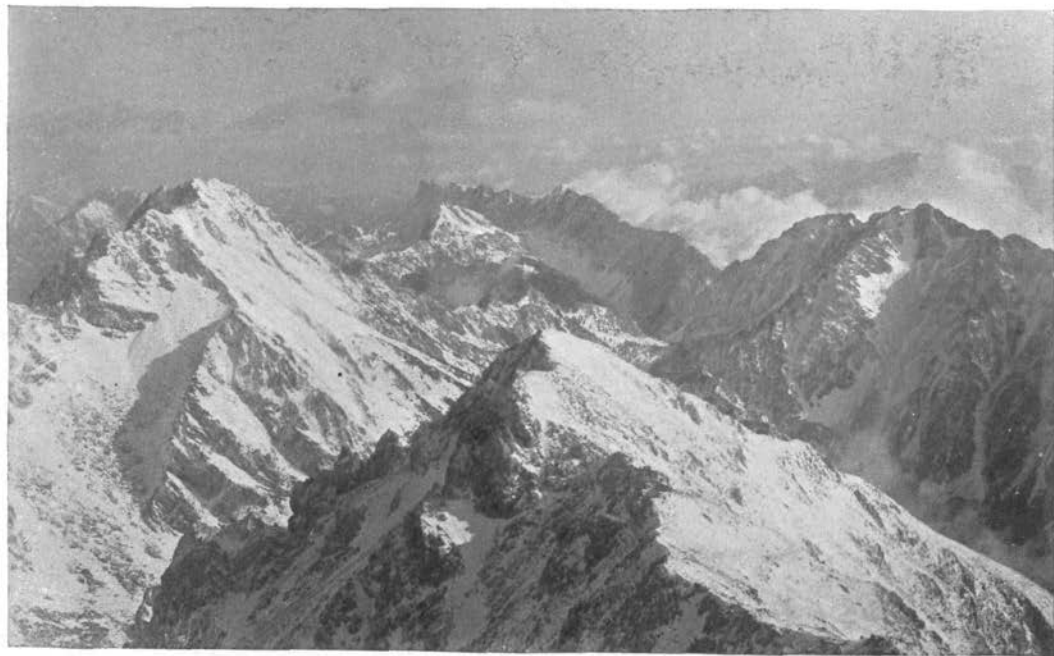
Izpod Krvavca (1853 m) v Kamniških Planinah.

Križko (pastirsko) bajto (ali p. d. «Hotel Dren» na Križki Planini) pod Krvavcem je zadela letos huda nezgoda. Neki zlobni jesenski vihar ji je raztrgal streho sprednjega dela in jo pomandral tako, da je za letošnjo zimsko sezijo prenočevanje v tem priprostem, a prijetnem, posebno smučarjem priljubljenem planinskem domu onemogočeno.

Zelenica

Košuta

Begunjščica

Pogled s Stola v Zelenico.

Fotogr. Jos. Kunaver.

Obiskovalcem Krvavca, Korena, Košutine, Kompotele itd. — via Križka Planina — se torej svetuje, da prenoče že spodaj pri Sv. Ambrožu ali pa da nastopijo turo iz Brusnikov v Kamniški Bistrici. R. B.

Skiotičen večer Slov. Plan. Društva se je vršil 19. februarja v veliki dvorani Mestnega Doma v Ljubljani. Otvoril ga je predsednik, g. dr. Tominšek, s pozdravom velikega števila poslušalcev ter je predstavil g. Pavla Kunaverja, ki je nato s svojim tovarišem g. Badiuro razkazal najzanimivejše partije iz Kamniških Planin, Karavank in Julijskih Alp. Skozi vhod v Kamniško Bistrico, in po Galerijah nas je popeljal do izvirka Bistrice, pogledali smo v drvarski žleb, odprl se nam je razgled na Brusnike in obiskali smo pastirje pred njih poletnimi palačami. V Divjem Kotu in pri težko dostopnem slapu v Predoslu smo občudovali krasote naših planin. Stene Mokrice in prehod iz Bistrice na predgorje mimo Kovaške Luknje so zanimali vse gledalce. Veliko Planino s Pasjo Pečjo smo si ogledali v poletni in v zimski odeji. Megleno morje pod nami, smo zrlí posamezne krasote, skupine smrek na tej planini. Slovitó znamenje na Veliki Planini, kjer opravljajo pastirji ob nedeljah svojo primitivno božjo službo, je gotovo zanimalo vsakogar. Zanimive so bile zlasti slike s pastirskimi kočami na Veliki Planini s svojimi strmimi strehami, segajočimi skoro do tal, ki dajejo celi pokrajini popolnoma tuje lice. Le na eni strani imajo te kočé majhen vhod, skozi katerega pride čreda najprej v posebni oddelek, namenjen živini, med tem ko stoji sredi v tej koči šele prava pastirska kočá. Odprl se nam je pogled na Škarje in Ojstrico, proti jugu na vrh Njivice. Obiskali smo Schmidingerjevo kočó, z Njivice smo zrlí proti Kamniškim Planinam. Iz Dola na Konja in na Predsedlaj so nas popeljale slike, in komodni turisti, smo se ustavili na desnem bregu Kamniške Bistrice na planini Osredék. Obiskali smo nato Križko Planino, Krvavec, Okovšek, ogledali si velike učinke suhih plazov in prišli do pastirske kočé pod Kamniškim Sedlom. Potem na Brano. Divji je pogled v Logarsko Dolino. Odprl se nam je razgled na Kokrsko Sedlo in Kalski Greben, na Planjavi so se hribolazci smelo upali daleč naprej na snežno streho. Z Brane smo videli samo Planjavo in Ojstrico, ki sta se dvigali nad meglo. Nato smo krenili proti Ojstrici, od tam proti Kokrskemu Sedlu. Na Grintavcu, Kočni, Skuti in Štruci smo ostali delj časa, ogledali si Pode poleti in Tursko Goro. Zelo so zanimale zlasti divje koze. S Turske Gore smo se ozrli nazaj na Brano. Prišli smo pod Stol na Žirovniško Planino, s Stola smo si zopet ogledali krasno oblačno morje. Ustavili smo se v Prešernovi Koči. Begunjščica, Sedlo sv. Ane, Zelenica so se nam zdeli stari znanci. Stol smo si ogledali z vseh strani, bili smo na Begunjščici in na Zelenici ter na Čelu, obiskali smo Koroško Bevšco med Malim in Velikim Stolum. Od tod na Golico in Kepo, od tam pa v Julijske Planine mimo Vršiča, Škrlatice in stene Prisojnika. Z južne strani Prisojnika se nam je odprl pogled v Trento. Skozi Prisojnikovo Okno smo se ozrli na Goriško. Potem naprej na vrh Prisojnika, od tod pogled na Razor, Kriške Pode, Vrata in na Triglav. Končali smo svoje potovanje na Kredarici in na Triglavu.

Društveni vestnik.

Darila. — Kranjski podružnici: Českí odbor slov. alpského društva v Prazi 5'66 K. Prispevki nabiralnikov: pri Jezeršek 9'80 K, pri Joštarju 2'90 K in pri Mayrju 4'67 K.

Občni zbori. — 3. *Koroška podružnica.* — Vršil se je ob številni udeležbi iz Celovca dne 6. svečana 1913 v Celovcu. Načelnik, g. poslanec Grafenauer, otvori zborovanje, obžaluje, da ni prišel na zborovanje z dežele niti en član.

Iz odborovega poročila povzemamo sledeče: Članov je štela podružnica 86; med temi enega častnega člana in enega ustanovnika. Tekom leta je pristopilo na novo 18 članov. Da število članov vkljub temu ni višje, temu je krivo neredno plačevanje letnine; odbor je moral tiste člane črtati, ki se na ponovni poziv niso oddolžili. Tajnik je dobil tekom leta nad 80 dopisov in jih je odposlal nad 180.

Prejemkov je bilo v preteklem letu K 689'67, izdatkov K 380'36. Glavnica znaša zdaj K 2618'64. Poleg tega ima Koroška podružnica tudi svoj travnik v Zajzeri pod Višarjami.

Markirala je podružnica pota: Strmec—Vrba, Strmec—Lipa, Strmec—Podravlje. Posredoval in delo oskrbel je društveni član šolski vodja Kovač. V dogovoru smo tudi že radi markacij drugod, ki se bodo izvršile tekom letošnjega leta. Pregledati in popraviti bo tudi stare markacije.

Skupnih izletov že zaradi v občie neugodnega vremena ni bilo mogoče dosti prirediti. Kar jih je bilo, so se jih udeležili le Celovčani. V bodoče bo podružnica skušala izlete prirejati kar se da skupaj z zunanjiimi člani. — Vršilo se je tudi predavanje o Kamniških Planinah in Julijskih Alpah s skiopitičnimi slikami. Bilo je zelo dobro obiskano. — V načrtu podružnice je izdaja »Vodnika« po slovenskem delu Koroške. — Občni zbor je sprejel skupna nova pravila. Število odbornikov (sedem) ostane isto kakor doslej.

Pri volitvah novega odbora je bil za načelnika zopet izvoljen poslanec Grafenauer, ki stoji na čelu podružnice od njene ustanovitve l. 1900. Drugi odborniki, razen enega, so bili izvoljeni vsi iz Celovca. Razpršenim po celi deželi jim ni bilo mogoče redno prihajati k sejам in brez pogostih osebnih stikov med odborniki delo ne more napredovati. V novem odboru so: dr. Josip Weiser (podnačelnik), Štefan Podboj (tajnik), Josip Stuhec (blagajnik), Albin Novak, Fran Smodej, Pero Vunček. Pregledovalca računov: dr. Rok Jesenko in Ivan Weber.

Med slučajnostmi vpraša dr. Rožič, ali je Kocbekov »Planinski Koledar« ofielno izdanje S. P. D.; v njem da je glede Koroške precej napak. Občni zbor naroči odboru, da vsako leto o izpremembah informuje izdajatelja. Mons. Podgorc želi nabiranje krajevnihi imen. Podboj opozarja člane na Koroški del »Zemljevida slovenskega ozemlja«, ki je poslan na vpogled. Člani naj si ga ogledajo in napišejo potrebne korekture. Določijo se trije gospodje, ki naj nasvetovane izpremembe pregledajo in presodijo.

Delo SPD. na Koroškem je zelo težavno. Podružnica obsega silno obsežen teritorij: ves slovenski del Koroške, delavcev je le malo, nasprotnikov pa dovolj vsepovsod. A upati je, da se bo dalo zbuditi zanimanje za društvo tudi med ljudstvom in pritegniti k delu vse slovensko razumništvo na Koroškem.

4. *Ajdovsko-Vipavska podružnica.* Ta podružnica je imela svoj XI. redni občni zbor dne 6. februarja t. l. Načelnik, g. dr. Medveš, pozdravi v lepem številu zbrane člane in oriše v kratkih besedah podružnično delovanje v preteklem letu, ki je bilo sicer skromno v napravah, tem bolj živahno pa v prirejanju izletov. Z ustanovitvijo nove podružnice v Vipavi se je razdelil naš dosedanji delokrog z novo posestrimo, ki jo iskreno pozdravljamo v nadi, da bosta korakali obe podružnici vzajemno v delu za prosper našega planinstva.

Tajnik, g. Brajnik, poroča, da je bilo v podružnici 32 članov. Odbor je imel v preteklem letu dve seji. Nanovo smo zaznamovali gozdno pot z Dola na Srednji in Mali Goljak, obnovili pa ono iz Slokarjev na Dol in s Strgarinskega Hriba na Mali Goljak. Nadalje opiše skupne izlete, ki jih je bilo sedem. Posebno dobro sta bila obiskana oni na Goljake — Zeleni Rob in k Sv. Pavlu nad Planino. Na različnih izletih posameznih članov pa nas je posebno zastopal naš neumorni g. Jurca. — Žalostno zgodovino ima naša z velikimi žrtvami izvršena naprava pri izviru Hublja, kjer nam divji vandalizem neprenehoma uničuje stezo in razgledišče, tako da se je odbor že naveličal trošiti denar za vedne poprave. Žal, da ni mogoče izslediti onih divjakov.

Blagajnik, g. Miklavčič, poroča, da je bilo dohodkov K 208·92, izdatkov pa K 108·08, torej prebitka K 108·84. Premoženje znaša K 500—, z ozirom na to, da se je vrednost naprave pri Hublju vsled pokvarjenja zelo znižala. — Pregledovalca računov potrdita, da so računi v redu, na kar se da blagajniku absolutorij. Na mesto blagajnika, ki nas zapušča, se izvoli soglasno gosp. Avg. Slana.

Nadalje se sklene izpremeniti podružnična pravila v zmislu od Osr. Odbora doposlanega načrta za enotna pravila vseh podružnic. Z ozirom na to, da se je v Vipavi ustanovila nova podružnica, se sklene, naj se odslej imenuje naša podružnica samo »Ajdovska«, katere delokrog bodi »po gorovju Ajdovskega okraja in sosednje okolice«.

Pri slučajnostih prišla načelnik petero novih članov. Na predlog gosp. Jamška se sklene prirediti, če le mogoče, o podružnični desetletnici v prihodnjem poletju veselico na prostem. — Z ozirom na to, da ima podružnica malo pri svojem pravem namenu sodelujočih članov, predlaga gosp. Brajnik, naj bi vsak član po mogočnosti na svojih izletih po našem okrožju pomagal z barvo in čopičem v roki. Končno izraža g. Lokar željo, naj bi vsak član-izletnik po večjih turah vedno poročal o svojem izletu v obliki predavanja drugim članom, kar bi gotovo pospeševalo zanimanje za naše planine. — Nato zaključí načelnik občni zbor.

Po končanem zborovanju se oglasi g. Jurca, da takoj ustreže želji g. Lokarja in opiše v zanimivem, humorja polnem, skoraj eno uro trajajočem pripovedovanju svojo pot po Soški in Trentski Dolini skozi Luknjo v Aljažev Dom, od tam čez Prag na Triglav in nazaj domov. Njegovim nepodkovanim čevljem je bila odmerjena pri tej turi velika, a žalostna vloga. — Hvaležni mu za užitek, smo se razšli s priporočilom, da nam o prvi priliki pripoveduje še o kaki turi s — podkovanimi čevlji.

5. *Cerkljanska podružnica.* — Njen XI. redni občni zbor se je vršil dne 16. svečana 1913 v prostorih g. Pavleta Obid v Cerknem. — Zaradi smrti načelnika, pok. gosp. nadučitelja Antona Stresa, in odstopa njegovega namestnika, gosp. Petra Breliha, predseduje občnemu zboru gosp. Vaclav Tušar. Ta po-

zdravi navzoče planince in planinke ter konstatuje sklepčnost občnega zbora. V lepih besedah se spominja bivšega načelnika in umrlih članov g. Andreja Tauša na Reki ter gosp. Tomo Štrukelja v Cerknem in pozove zborovalce, da se v počeščenje njih spomina dvignejo s sedežev.

Nato poroča podružnični tajnik o društvenem delovanju. V zaključni dobi je odbor prejel in odposlal 91 dopisov. — Odbor, ki je bil vsled smrti načelnika gosp. Antona Stresa in vsled odstopa njegovega namestnika gosp. Petra Breliha malone celo leto nepopoln, je imel 7 sej in več sestankov. — Imeli smo 22. septembra 1912 izvenredni občni zbor, na katerem smo sprejeli nova podružnična pravila. — Takrat smo predlagali pri § 17 točka e malo izpremembo, ki jo je pa Osrednji Odbor odklonil. Podružnični odbor radi tega ni sklical novega občnega zbora, temveč je v interesu nagle rešitve te zadeve in v prepričanju, da prihodnji občni zbor to naknadno odobri, dotično izpremembo na svojo odgovornost črtal. — Nova pravila so sedaj oblastveno potrjena.

Odbor se je udeležil po odposlaniku g. Jerneju Štravsu pogreba našega načelnika, g. Antona Stresa v Ljubljani, ter mu položil v imenu podružnice venec na krsto. Glede planinskih naprav smo bili še vedno zaposleni pri koči na Poreznu. — Te poprave so končane in šele sedaj bodemo mogli posvetiti več pozornosti drugim potrebnim planinskim napravam. — Podružnica je imela v minuli dobi 57 članov. Ti so priredili mnogo izletov po Cerkljanski okolici, posebno pa na Porezen. Silvestrovo smo letos že tretjikrat praznovali na Poreznu.

Na predsednikov poziv poroča podružnični blagajnik o blagajniškem stanju. Podružnica je imela v zaključeni dobi: dohodnov 648 K 45 v, izdatkov 648 K 17 v, prebitka 28 v. Premoženje znaša 5169 K 20 v. Dolgovi: pri Kmečki Posojilnici v Cerknem 500 K, prispevek za Vestnik za l. 1912 170 K, skupaj 670 K. Čisto premoženjsko stanje 4499 K 20 v, v primeri k lanskemu premoženjskemu stanju (4446 K 54 v), se je podružnično imetje pomnožilo za 52 K 66 v.

Pri volitvi odbora opozori predsednik zborovalce, da se voli po novih pravilih odbor na 3 leta in da je odbor pomnožen za 1 odbornika. Nato predlaga gosp. Tušar, da se voli načelnikom gosp. Ivan Bonač, ta pa predlaga, naj se v dopolnitev odbora volijo še gosp. Ivan Mahnič, nadučitelj Podbrdom, gospica Albina Guželjeva, učiteljica v Cerknem, in g. Anton Gruntar, nadučitelj v Cerknem.

Ti predlogi so bili od občnega zbora soglasno sprejeti.

Odbor se je v seji dne 22. svečana t. l. sestavil takole: Bonač Ivan, c. kr. davčni asistent, načelnik; Gruntar Anton, nadučitelj, načelnikov namestnik; Tušar Ferdo, pravnik, odbornik; Štravs Jernej, trgovec, blagajnik; Guželj Albina, učiteljica, odbornica; Peternelj Franc, podobar, tajnik; Mahnič Ivan, nadučitelj, odbornik. Računskim preglednikom sta izvoljena gosp.: c. kr. poštar Ernest Rojic in gosp. sodni oficial Leopold Gorjup. — Pri raznoterostih predlaga gosp. Gabrijel Bevk, naj bi podružnica prevzela skrb za promet s tujci in skrb za poletna stanovanja. Po daljši debati se izvoli v področju podružnice odsek, ki prevzame to skrb. V ta odsek so izvoljeni: gg. Gabrijel Bevk, trgovec v Cerknem; Rojic Ernest, c. kr. poštar v Cerknem; Gorjup Leopold, sodni oficial v Cerknem; Jurman Peter, gostilničar v Cerknem.

Predlog gosp. Petra Buliha glede nekih poprav v soteski Pasice vzame odbor na znanje.

6. *Kranjskogorska podružnica*. — Njen občni zbor se je vršil dne 9. svečana 1913 v hotelu »Triglav« na Jesenicah. Navzoči: cel odbor in nad 30 članov. — Predsednik g. dr. Tičar pozdravi vse došle člane podružnice, med kojimi so bili osobito Mojstranci in Ratečani zelo dobro zastopani, zastopstvo podružnice v Radovljici, g. Kušarja in g. Rihteršiča, in navzoče dame ter se v iskrenih besedah zahvali vsem za njihovo požrtvovalnost, ki so jo baš tekom letošnjega leta povodom gradbe »Doma na Vršiču« pokazali v veliki meri. — Nadalje se spominja glavnih dejstev v pretečenem letu.

To leto je postavilo podružnico, njen odbor, zlasti pa predsedstvo v vsej dobi pred najtežjo nalogo; kajti dokončavalo se je grajenje »Doma na Vršiču«. Koliko je pri tem dela in skrbi, bi vedel oni nekoliko povedati, ki je že sam stavil kako hišo; a tukaj je bil trud neprimerno večji, ker se je hiša stavila visoko na planinah in se je pri gradnji bilo treba ozirati na zelo mnogovrstne želje tudi drugih planincev in neplanincev. — Da se je zgradil »Dom na Vršiču« na vsestransko zadovoljnost, se je izkazalo pri njegovi otvoritvi, ki je bila pravo planinsko slavlje. — G. predsednik pozivlja navzoče, naj vztrajajo še v prihodnje s tako vnemo pri podružnici in naj pridobijo čim največ novih članov, ker bremenil na Domu še precej občuten dolg.

Tajnik, g. notar Klander, poroča podrobno o delovanju odbora v letu 1912. Podružnica je imela 135 članov in odbor 9 odborovih sej, ki so se tikale izvečine oddaje del in dobav v »Domu na Vršiču«. Zgotovitev oprave v Domu se je oddala dvema domačima obrtnikom, ki sta tudi podružnična člana, g. Juvanu v Ratečah in g. Mraku v Mojstrani. Oba sta mizarska dela prav solidno izvršila ter stavila primerne cene. Posteljno opravo pa je preskrbela tvrdka Koritnik v Gorici. Za oskrbnico kočse se je nastavila tudi domačinka, g. Ivanka Mrak iz Mojstrane; s postrežbo so bili vsi obiskovalci »Doma« prav zadovoljni. Dne 4. avgusta 1912 je bila otvoritev »Doma na Vršiču«, ki je izpadla nadvse sijajno, kakor se je že poročalo v »Vestniku«.

Pretečeno leto je bil Dom dobro obiskan in se je tudi ena odborova seja vršila tam. Poleg Kranjskogorcev so enkrat napravili na Vršič izlet Mojstranci v obilnem številu. Na Sveti Večer je 7 planincev v »Domu na Vršiču« praznovalo božičnico, 16 planincev pa je ondi pričakovalo na Silvestrov večer novega leta in nad 20 se jih je sankalo ob 3 Kraljih na Vršiču. — Zimski šport se je torej jel na Vršiču razvijati, vendar še ne v toliki meri, kakor bi bilo želeti, čemur je najbrže kriva poleg drugega tudi današnja denarna kriza, ki ovira marsikak razvoj.

Nato je poročal g. dr. Tičar kot blagajnik sledeče: Blagajniško poročilo izkazuje: Denarni promet je za podružnico naravnost velikanski, znašajoč vsoto: K 44.034.74. Skupni dohodki so znašali K 22.146.71, katerim stoje nasproti izdatki po K 21.888.03, torej ostane v blagajni K 258.68. Po odbitku posojil, dvignjenih vlog, prenosa iz leta 1911 in vrnjenih zneskov ter prispevka Osrednjega Odbora k stavbi »Doma na Vršiču« se izkaže fakična višina aktivnih dohodkov podružnice v znesku po K 6356.58. Med dohodki je hvaležno omeniti poleg prispevka Osrednjega Odbora podporo dveh denarnih zavodov in županstva v Kranjski Gori ter podpornikov, kakor g. dr. Dvorskega, g. dr. Oblaka, g. župnika Aljaža, Kranjskogorskih pevcev in keglavcev itd. Nabiralniki v Kranjski Gori, na Vršiču in Selu so nabrali K 54.20 in razne zbirke povodom otvoritve v Kranjski Gori, Podkorenem, na Jesenicah, v Mojstrani, v Ratečah so poleg

drugih daril prinesla podružnici znesek K 219:10. — G. blagajnik se zahvali vsem zbirateljem in darovateljem splošno in posebej. — Med izdatki naj se posebej navede lanski izdatek za gradnjo Doma v višini K 8640:46 in za nabavo oprave K 3240:06. Za oskrbovanje »Doma na Vršiču« se je porabilo K 2252:97 brez zavarovalnice in davkov ter nekaterih drugih stroškov. — Oskrbovanje stane podružnico mnogo, ker so na Goriškem plačevati visoke užitnine, a podružnica je imela zadoščenje, da so bili obiskovalci z oskrbo in upravo zadovoljni. Podružnica je imela koncem leta razven par manjših zneskov račune poravnane, a najeti si je morala precej posojila, ki bo še dolgo vrsto let nalagal odboru mnogo skrbi in dela. — Upati pa je, da se bodo dale premagati vse težkoče, ako bo društvo delovalo in napredovalo v dosejanjem smislu.

Po poročilih se je razvila živahna debata radi prilagoditve podružničnih pravil enotnemu načrtu pravil, kakršnega je sestavil Osrednji Odbor. — Gosp. učitelj Schifferer je pri slučajnostih omenil, da naj bi imeli hranitelji ključev planinskih koč pravico, ključ od koč vsakemu izročiti, ki se izkaže z izkaznico SPD., ker je za turiste, ki pridejo iz drugih krajev in imajo občutne potne stroške, naredba predraga, po kateri se mora najeti in plačati vodnik za pot, ki mu je popolnoma znana. Še bolj neumestno pa je, da bi si domačin jemal vodnika, ako kako nedeljo napravi izlet v bližnjo koč. Zlasti »Dom na Vršiču« naj bi nudil obiskovalcem vse možne ugodnosti, ker je lahko vsak čas dostopen in ima ugodno lego tudi za gojitev zimske turistike in zimskega športa. Te okolnosti naj bi tudi Osrednji Odbor vpošteval. Zgodilo se je, da so Jeseniški člani hoteli iti na Golico po zimi, a ključa niso dobili; radi tega so se raje vrnili, nego da bi plačali dragega vodnika. — Predsednik pojasni tudi senčno stran izposojanja ključev in upa, da se bo dala najti srednja pot, ki bo zadovoljila člane in nadzorstvo koč. — Po raznih manj važnih debatah se je zbor zaključil. — Vršil se je potem zabavni del, deloma v hotelu »Triglav« in deloma v hotelu »Pri Pošti«, kjer je družbo poživil g. Klančnik iz Mojstrane z izbornim citranjem.

7. Soška podružnica. — Njen občni zbor se je vršil dne 6. marca 1913, v prostorih Narodne čitalnice v Tolminu. — Predsednik, otvorivši občni zbor, konstatuje njegovo sklepčnost ter pozdravlja vse došle člane. — Zapisnik o občnem zboru za leto 1911. je bil prečitan in odobren; takisto je bilo soglasno odobreno načelnikovo poročilo o podružničnem delovanju v letih 1910, 1911, 1912. — Na predlog gospoda Andreja Vrtočca izrazi občni zbor soglasno svojo iskreno žalost ob prezgodnji smrti znamenitega planinca in bivšega podružničnega odbornika Antona Stresa, nadučitelja v Cerknem.

Poročilo blagajnikovo je bilo po prečitanju odobreno.

Občni zbor je sprejel izpremembe pravil v zmislu predlogov Osrednjega Odbora SPD.

Na to je bil izvoljen za funkcijsko dobo 1913, 1914 in 1915 novi odbor, ki se je pri prvi odborovi seji dne 6. marca 1913 sestavil tako: načelnik: dr. Rudolf Gruntar, odvetnik; podnačelnik: Ivan Perpar, c. kr. finančni tajnik; tajnik: Ivan Jurca, odvetniški uradnik; blagajnik: Anton Kutin, c. kr. vadnični učitelj; odborniki: Franc Gatej, urar, dr. Alfonz Serjun, c. kr. okrajni zdravnik, Ferdinand Vodopivec, c. kr. davčni oficial, vsi v Tolminu. — Odboru se prepušča, da imenuje v posameznih okrajih zaupnike.

Pri slučajnostih je predlagal dr. Alfonz Serjun, da je delati z vsemi močmi na to, da se podružnični dohodki pomnožijo. Podružnica naj si z nakupom in prodajo razglednic, z vsakoletnimi veseljami, srečkami ali s predstavami s skioptikonom otvori nove vire dohodkov. — Občni zbor je ta predlog soglasno sprejel ter naročil odboru, da v svojem delokrogu po lastnem preudarku ukrene potrebno.

Nato je zaključil načelnik občni zbor z zahvalo na udeležbi.

8. Dunajska podružnica. — Prvi občni zbor te podružnice se je vršil dne 1. marca 1913. Načelnik g. Valjavec konstatuje sklepčnost in otvori ob polu 9. uri občni zbor, pozdravi navzoče in obžaluje, da člani preveč zaupajo odboru, ker so se v le malem številu odzvali pozivu k občnemu zboru. Tajnik gosp. Suchy prečita zapisnik ustanovnega zbora. Ta se odobri. — Potem poda blagajnik, g. Mladič, natančno poročilo o premoženjskem stanju podružnice. Tudi to poročilo se odobri.

Nato poroča tajnik o delovanju podružnice v preteklem letu takole: »Po ustanovitvi podružnice se nam je bilo pred vsem bati nekega poraza gledé pristopa članov. Saj je pri pičem številu Slovencev na Dunaju že precej društev. Ali naše društvo zasleduje svoje posebne cilje, pred vsem oživljanje ljubezni do domačih prirodnih krasot; naše društvo se torej z drugimi ne da spojiti. — Bilo nas je pri ustanovnem zboru okoli 30 zbranih. Od teh jih je pristopilo podružnici 50 odstotkov. Sedaj nas je vseh skupaj 34 udov. — Z ozirom na kratki obstoj podružnice je tudi število naših dopisov doseglo samo 56 števil. — Prva naloga odborova je bila, privabiti društvu novih članov in v tem zmislu se je odbor intenzivno trudil. Omenim samo, da smo z znatnimi stroški za tiskovine in znamke izdali v mesecu grudnu posebna povabila k pristopu. Priglasilo se je nato 16 novih članov. Seveda je na pristop vplival naravnost idealni uspeh I. planinskega plesa. V poletju smo priredili prvi izlet na Rakso. Radi počitnic se je tega izleta udeležilo samo malo članov. — Mislili smo tudi na skioptične predstave: slike Kamniških Planin, Velikega Zvonarja, Triglavske skupine, a radi malih sredstev smo morali to prireditve odstaviti od programa. Upam pa, da bomo letos s takimi poizkusi uspeli. Veliko posla je imel odbor, in to že oktobra meseca, radi prireditve I. plan. plesa. — Nadalje še omenim dejstvo, da smo pristopili čekovnemu prometu. Naročili smo mnogo tiskovin (pisalnega papirja, ovitkov, pečatov) tako da smo tudi v tem oziru postali moderni.« — Poročilo se odobri.

Načelnik g. Valjavec izvaja: Prvi smoter podružnice je bil, da se dobi denar. V tem oziru se je odbor zelo trudil in uspeh tudi ni zaostajal. Radi naprave izletov omenim, da se le-ti z ozirom na kratko število lepih dnevov niso mogli prirejati v obsegu, kakor bi jih bil odbor rad zasnoval. — Tudi skioptična predavanja so zaostala iz razlogov, ki jih je že g. tajnik omenil. — Izmed članov je 26 novih udov, ne pa da so, kakor je neki član trdil, skoraj vsi že bili člani Osrednjega društva. — Neupravičeno je tudi govorjenje, češ, da je naše društvo »samo za doktorje«.

Računski preglednik, g. Merlak, predlaga, da se da odboru absolutorij. Enoglasno sprejeto. Takisto proračun za leto 1913, ki ga je podal blagajnik.

Pri slučajnostih prečita tajnik predlog Koroške podružnice glede dopisov na izkaznicah ter predlog odbora naše podružnice, da se k § 10 podr. pravil doda še sledeči odstavek: »Ako odpadeta med letom eden ali dva od-

bornika, ima odbor pravico kooptirati enega ali dva izmed podružnikov; ta poslujeta do prihodnjega občnega zbora; določitev roka, kdaj naj se te izpremembe pravil izvršijo, se prepusti odboru.« Oba predloga se enoglasno sprejmeta.

Nadalje predlaga g. Volk, da dobi vsak član pravila podružnice. Načelnik obljubi, da se bode to storilo, brž ko bodo pravila natisnjena. — Naposled se sklene napraviti 9. marca izlet na Mirafälle.

Novi člani. — Osrednjega društva: gg. Povh Mira, učiteljica, Zirer Pavla, učiteljica, obe v Krškem; dr. Berce Janko, I. Jerala, oficial, oba v Ljubljani; Pavlič Drago, bančni uradnik v Zagrebu.

Cerkljanske podružnice: g. Rojc Franc, gostilničar in trgovec v Cerknem.

Goriške podružnice: gg. Povšič Fran, gimn. profesor, Faninger Rihard, jurist, dr. Marušič Drago, odvetniški koncipient, Mozetič Petra, Mozetič Zora, Cumar Oskar, deželni uradnik, Pinter Ferdo, trgovec, Černe Filip, avskultant, Horaček Anton, inženir, Drufovka Alojzij, trgovec, Pazdera František, inženir, vsi v Gorici; Černe Ivan, gostilničar na Sv. Gori.

Idrijske podružnice: gg. Kręgar Štefan, c. kr. finančne straže preglednik v Idriji; Lovko Josip, vodja boletnega urada v Črnem Vrhu.

Koroške podružnice: g. Kobentar Franc, posestnikov sin v Št. Jakobu.

Kranjske podružnice: gg. Ferjančič Ferdo, c. kr. okr. gozdar, Kosmač Karl, zaseb. uradnik, Lazar Al., c. kr. davčni uradnik, Sepaher Anton, učitelj, vsi v Kranju.

Litijske podružnice: gg. Lebinger Hinko ml., Omerzu Fran, c. kr. evidenčni zemljemerec, oba v Litiji; Lovšin Ivan, župni upravitelj na Sv. Gori; Vidmar Anton, nadučitelj na Čatežu.

Podravske podružnice: g. dr. Slavič Matija, profesor bogoslovja, Planinšek Martin, sollicitator, Ivanjšič Ludovik, učitelj, Pirnat Josip, gimnazijski profesor, Mravljak Ivan, gimnazijski profesor, Klofera Vaclav, inženir, Martinc Sigmund, voj. oskrbovalni oficial, Peták Jaroslav, mag. pharm., Rant Hubert, c. kr. vojaški kurat, vsi v Mariboru; Bregant Henrik, nadučitelj, Kebelj; Fikfak Ivan, posestnik, Puščava; Ilgo Jožef, Fala.

Šaleške podružnice: gg. Kodrič Jože, kaplan v Šmartnem pri Slovenjem Gradcu; dr. Železniker J., okrožni zdravnik v Slovenjem Gradcu.

Tržaške podružnice: gg. Dimnik Ivan, c. kr. učitelj v Trstu; Schneider Anton, uradnik Južne Železnice v Rojanu.

Vsebina: Janez Koprivnik: Pohorje. (Str. 65.). — Janko Mlakar: Iz Zillertalskih Alp. (Str. 69.) — Dr. Fr. O-n.: S čolnom iz Črnomlja v Gradac. (Str. 72.). — Slovstvo: Zemljevid slov. zemlje. (Str. 75.). — Naše slike: Ribniško Jezero na Malem Črnem Vrhu, Veliko Jezero na Planinki. (Str. 75.), na prilogi: Od Rinke na Skuto, Pirnatova Koča na Javorniku, Savica, Pogled s Stola v Zelenico. (Str. 76.). — Obzor: Izpod Krvavca, (Str. 76.), Skioptičen večer S. P. D. (Str. 77.). — Društveni vestnik: Darila, Oběnj zbori S. P. D.: Koroške podružnice. (Str. 78.), Ajdovsko-Vipavske podružnice, Cerkljanske podružnice. (Str. 79.), Kranjskogorske podružnice. (Str. 81.), Soške podružnice. (Str. 82.), Dunajske podružnice. (Str. 83.), Novi člani. (Str. 84.).